

Tror bestemt at husdyrholdet kan fortsette i støysonen

Det sier professor Inger Lise Andersen om den planlagte undersøkelsen om flystøy og husdyr i støysonen ved kampflybasen i Ørland.

Skjalg.Ledang@fosna-folket.no

Skjalg Ledang

Målet med undersøkelsen er ifølge Andersen å hjelpe husdyr og bønder til en levelig sameksistens med kampflyene ved flystasjonen. Det er Forsvarsbygg som er oppdragsgiver, og så langt har de aktuelle gårdbrukerne som er med i Støygruppa Ørland vendt tommelen ned for å delta på grunn av at Forsvarsbygg ikke har sagt seg villig til å foreta avbøtende tiltak dersom undersøkelsen konkluderer med at dette er nødvendig.

- Vil være veldig synd

- Jeg tror bestemt at det skal være mulig å fortsette å drive husdyrhold i rød støysone. Ørland har et flott og lettrevet landbruksareal, og det vil være veldig synd å ikke drive videre også i de støyutsatte områdene, sier Andersen. Hun er opprinnelig ørlending, men jobber som professor ved institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) på Ås i Østfold. Andersen håper fortsatt på at flere gårdbrukere med husdyrhold i rød sone skal si ja til å delta.

- Forundersøkelsen i til sammen tre besetninger ved ulike flyvninger, høy og lav, med og uten etterbrenner ga oss følgende foreløpige konklusjoner. Den vanlige ukentlige flyvningen med F16 er lite støybelastende i fjøs og på beite dersom den er forutsigbar, at flyene følger en så rett linje som mulig, og inntar

høyde så raskt som mulig etter avgang. Kyr blir nemlig ikke bare påvirket av støy i seg selv men også av hvordan flyene beveger seg, sier Andersen til Fosna-Folket.

Forskjell fra gård til gård

En annen hovedkonklusjon var at lav formasjonsflyvning under en øvelse med et veldig høyt støynivå kombinert med at flyene kretset med uforutsigbare bevegelser i lav høyde over beitet, skapte sterke fryktreaksjoner, irritasjon, knuffing og økt aggresjon, mye rauting som tegn på stress, samt at beiteaktiviteten opphørte i flere timer etterpå.

- Noe av årsaken til at vi trenger mer data, er at gårder og driftsbygninger er utformet forskjellig og det er ikke lik eksponering på alle gårdene. Det kan også være forskjeller på kjøttfe og melkeku, på ungdyr og eldre dyr, noe vi så indikasjon på i forundersøkelsen. Når F35 flyene kommer er det viktig at vi har et sammenligningsgrunnlag med F16 flyvning fra flere besetninger slik at vi kan undersøke om situasjonen blir forverret eller om det gir noenlunde samme resultat.

Nødvendig

Lav formasjonsflyvning over beiter skal ikke kunne skje i fremtiden og at all flyvning skal foregå i den utvalgte korridoren med et fast flymønster, enten det er vanlig, ukentlig flyvning eller større øvelser.

- Jeg tør påstå at denne undersøkelsen er nødvendig både for husdyr, bønder og for å gi Mattilsynet et bedre grunnlag for å vurdere dyrevelferd i en støyutsatt sone. Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved NMBU er motivert for å ta på seg denne undersøkelsen ettersom vår fremste oppgave er å sikre husdyrbruket og landbruket for framtida. Det er en rolle vi tar på alvor. Vi ønsker å observere husdyr i fjøs og på beite under ukentlig flyvning og større øvelser, og vi har planer om å undersøke hvorvidt en eventuell økning i støy gjør seg utslag i redusert produksjon eller melke kvalitet sammenlignet med et utvalg av besetninger utenfor støysonen.

Bo på gården

I tillegg ønsker Andersen og prosjektmedarbeider Nina Kalis å intervjuer og diskutere erfaringer med bøndene.

- Vi håper å kunne bidra til at husdyrholdet i rød støysone kan fortsette for dem som ønsker dette, og at bonden kan bo på gården. Det er ingen gunstig løsning at bøndene flytter vekk fra gårdene selv om forskriften forsåvidt muliggjør dette.

Andersen peker på at samspillet med røkter er viktig, og at husdyrhold ikke bare er en jobb men en levevei. Hun mener derfor undersøkelsen handler om langt mer enn erstatning og penger.

Respekt

- Hvis denne suboptimale sameksistensen skal kunne fungere, så må man inngå kompromisser begge veier. Det betyr at Forsvaret må ha respekt og vise ydmykhet for husdyrholdet som næring og levevei og at landbruket kanskje også må gjøre noen tilpasninger. Noen av disse kompromissene kan vi kanskje hjelpe til med å finne gjennom husdyrundersøkelsen, og vi har planer om å skrive rapporter underveis som vil være offentlig tilgjengelige. Vi vet at dette haster for mange, så vi skal prøve å levere resultater så raskt som mulig, avslutter professor Andersen.

Krever oppfølging

Det er Forsvarsbygg som har engasjert NMBU til prosjektet i støysonen. Støygruppa Ørland har tidligere sagt at medlemmene vil boikotte forskningsprosjektet, så lenge Forsvarsbygg ikke gir klare signaler om at problemer som avdekkes skal løses gjennom avbøtende tiltak. Melkeprodusent Karl Erik Sørensen, som driver i blodrød støysone, sier til Fosna-Folket at støygruppa fortsatt har samme holdning til undersøkelsen så lenge Forsvarsbygg ikke kan love at undersøkelsen følges opp med tiltak for de problemer og utfordringer som eventuelt avdekkes. Selve undersøkelsen er Sørensen positiv til, etter at hans besetning tidligere ble observert i en enklere undersøkelse om hvordan husdyr reagerer på flystøy.

Skjalg.Ledang@fosna-folket.no

913 20 798